

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság**

ítélete

Az ügy száma: Pfv.II.20.849/2022/4.

A tanács tagjai: Nyíróné dr. Kiss Ildikó a tanács elnöke

dr. Kövesné dr. Kósa Zsuzsanna előadó bíró

dr. Darákné dr. Nagy Szilvia bíró

A felperes: felperes1 (cím1)

Az alperes: alperes1 (cím2)

Az alperes képviselője:

Bitá-Petrik Ügyvédi Iroda (cím3., ügyintéző: dr. Bitá Judit ügyvéd)

A per tárgya: gyermektartásdíj megváltoztatása

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél:

Alperes

A másodfokú bíróság neve és a jogerős határozat száma:

Fővárosi Törvényszék 50.Pf.637.920/2021/6.

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma:

Pesti Központi Kerületi Bíróság 4.P.101.028/2020/66.

Rendelkező rész

A Kúria a jogerős ítélet felülvizsgálattal támadott rendelkezéseit hatályában fenntartja.

Kötelezi az alperest, hogy fizessen meg az államnak felhívásra 114.000 (száztizennégyezer) forint le meg nem fizetett felülvizsgálati eljárási illetéket.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

[1] A felperes és az alperes (a továbbiakban: a felek) házasságából 2000. szeptember 19-én Á., 2007. január 24-én L. utónevű gyermekek születtek. A házasság felbontása iránti perben kötött egyezségükben az alperes 2012. szeptember 1-től kezdődően gyermekenként 60.000 forint határozott összegű gyermektartásdíj megfizetését vállalta (Egri Városi Bíróság 6.P.20.843/2012/4-II.)

[2] A felperes 2015-ben a gyermektartásdíj gyermekenként havi 80.000 forintra felemelése iránt indított pert. Az elsőfokú bíróság a felperes keresetének helyt adott (Budakörnyéki Járásbíróság 12.P.20.656/2015/28.), az alperes fellebbezése folytán eljáró Budapest Környéki Törvényszék az elsőfokú bíróság ítéletének fellebbezett rendelkezéseit helybenhagyta (1.Pf.20.440/2016/8.). Az alperes felülvizsgálati kérelme alapján a Kúria a jogerős ítéletet hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatva a keresetet elutasította (Pfv.II.22.139/2016/11.).

[3] A felperes a 2018-ban benyújtott keresetlevelében azt kérte, hogy a bíróság rendkívüli kiadások jogcímén 549.608 forint megtérítésére kötelezze az alperest. A bíróság a keresetének részben adott helyt, az alperest az Á. utónevű gyermek után 208.700 forint, L. után 281.500 forint, összesen 490.200 forint megfizetésére kötelezte (Pesti Központi Kerületi Bíróság 4.P.104.091/2018/27.). Az alperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta (Fővárosi Törvényszék 50.Pf.632.150/2020/5.).

[4] A felperes a gyermekekkel 2018 nyarán a 2015-ben vásárolt budapesti ingatlanba költözött. Á. 2019 szeptemberében a B. G. Egyetem nappali tagozatán, önköltséges finanszírozási formában megkezdte az életpályára felkészítő tanulmányait. Az első évfolyamon duális képzésre jelentkezett, a tanulmányokkal párhuzamosan dolgozott, munkabére havi 104.000 forint volt. Munkaviszonya 2020. július végén szűnt meg, a gyermek az egyetemi tanulmányait folyamatosan folytatja. 2020-ban a statisztika és matematika

vizsgára felkészítés érdekében különórákat vett igénybe és 2020 nyártól heti rendszerességgel matematika különóra jár. A felek az önköltséget egymás között megosztva a gyermek bankszámlájára utalással teljesítik.

[5] L. középiskolás, a X. J. kéttanítási nyelvű gimnázium 1+4 évfolyamos tanulója, az alapítványi díjat a felek egymás között egyenlően megosztva fizetik. Matematikából korrepetálásra, angol nyelvből hetente különórákra jár. Higiéniai kiadásai 2020. évtől átlagosan havi 15.000 forintra emelkedtek. A felperes 2021-ben televíziót, mobiltelefont vásárolt részére, illetve korlátlan mobilnet előfizetési szerződést kötött. Az alperes 14. életéve betöltése után bankszámlát nyitott neki és arra 100.000 forintot átutalt, erről a számláról fedezte esetenkénti étkezési kiadásait, ruhaneműjét és higiéniai cikkeket vásárolt.

[6] A felperes havi átlagos nettó jövedelme 2018 októberétől 2019 szeptemberéig 596.360 forint volt. Egy eltartott után havi nettó 10.000 forint családi adókedvezményt vesz igénybe és a lánygyermek után családi pótlékban részesül. Az alperes havi nettó átlagjövedelme 2020 januárjától 2021. április végéig 815.645 forint volt.

A kereseti kérelem, az alperes ellenkérelme és viszontkeresete

[7] A felperes többször módosított keresetében Á. után nagykorú gyermek tartása jogcímén az alperes kötelezését kérte 2020. július 1-től havi 80.000 forint, 2021. február 1-től kezdődően – a havi 23.500 forint egyetemi költségterítés összegével emelten – 103.500 forint határozott összegű tartás megfizetésére. L.t. illetően pedig azt kérte, hogy a bíróság a gyermektartásdíj mértékét 2019. szeptember 1-től kezdődően havi 80.000 forintra, 2021. június 1-től – a havi 13.330 forint alperesre eső középiskolai alapítványi díjra tekintettel – 93.330 forintra emelje fel.

[8] Keresetét a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 4:210. § (1) bekezdésére és a 4:218. § (2) bekezdésére alapította. Keresetét azzal indokolta, hogy az egyezség megkötése, illetve a gyermektartásdíj felemelése iránti kereset 2016. évi elutasítása óta a körülmények lényegesen megváltoztak: Á. nagykorú lett, felsőfokú tanulmányokat folytat, L. középiskolás, a gyermekek indokolt szükségletei emelkedtek. Megváltozott a közös lakóhelyük, B.-re költöztek, a mindennapi megélhetési költségek, a szolgáltatások, a különórák díja jelentős többletkiadással jár. A lakást felújította, berendezte. A budapesti lakás egyben költségcsökkenés is, mivel Á. részére nem kell albérleti díjat fizetni. Az alperes által teljesített tartás a gyermekek szükségleteit már – az eltelt időre figyelemmel – töredék részben fedezi.

[9] A felperes havi bontásban összesítette a gyermekek tartására fordított 2019. évi kiadásokat. A két gyermek indokolt szükségleteinek pénzbeli ellenértéke nagyságrendileg havi 200.000-200.000 forint, ehhez képest a kért tartás az indokolt szükségletek pénzbeli ellenértékének a felét teszi ki. Az alperes teljesítőképes.

[10] Az alperes ellenkérelmében elsődlegesen a kereset elutasítását kérte. Álláspontja szerint a Ptk. 4:210. § (1) bekezdésében foglalt kettős feltétel fennállása nem állapítható meg. A körülményváltozások vizsgálatát a Kúria ítéletének keltéhez kötötte, ehhez képest viszont a felperes keresetében előadottak nem tekinthetők a körülmények megváltozásának. A felperes az ingatlant már 2015-ben megvásárolta, az általa teljesített havi 60.000-60.000 forint tartásdíj elegendő a gyermekek jelenlegi indokolt szükségletei pénzbeli ellenértékének fedezésére. Sérelmezte a felperes által állított egyes tételek elszámolását, állította, hogy a kiadások a fővárosba költözéssel nem emelkedtek, az élelmiszerköltségek inflációjára való hivatkozás alaptalan. A Ptk. 4:210. § (1) bekezdésében foglaltak bizonyítottsága hiányában a tartás mértékének megváltoztatása fel sem merülhet.

[11] Az alperes viszontkeresetet terjesztett elő a Ptk. 4:211. § (2) bekezdésére alapítva: kérte, hogy a bíróság 2019. szeptember 1-től kezdődően Á. felé fennálló tartási kötelezettségét szüntesse meg. Viszontkeresetét arra alapította, hogy a gyermek munkaviszonyáról és jövedelméről nem kapott tájékoztatást, arról úgy szerzett tudomást, hogy a számlához meghatalmazással rendelkezik. A gyermek indokolt havi szükségletének pénzbeli ellenértékét nagyságrendileg 150.000 forintban határozta meg, miután pedig a gyermek havi 104.000 forint jövedelemre tesz szert, a tartásra való rászorultsága megszűnt.

[12] A felperes a viszontkereset elutasítását kérte. Á. a tanulmányai mellett egy évig dolgozott, keresményéből fedezte étkezési költségeinek egy részét, esetenként ruhaneműt is vásárolt, minimális összeget szórakozásra költött, további jövedelmét nem fordította a tartással felmerült kiadásokra. A gyermek tájékoztatta az alperest a munkaviszonyáról, arról nem csak a számla alapján szerzett tudomást.

Az első- és másodfokú határozat

[13] Az elsőfokú bíróság ítéletével az Egri Városi Bíróság 6.P.20.843/20212/4/II. számú végzésével jóváhagyott egyezséget megváltoztatta: az alperest Á. után 2020. július 1-től kezdődően nagykorú továbbtanuló gyermek tartása jogcímén havi 80.000 forint határozott összegű tartásdíj, továbbá 2022. február 1-től kezdődően a hallgatói jogviszony megszűnéséig a felsőfokú tanulmányok után félévenként megállapított költségtérítés felének a megfizetésére kötelezte. Megállapította, hogy az alperesnek 2020. július 1-től 2021. szeptember 30-ig 340.000 forint tartásdíj hátraléka keletkezett és kötelezte 30 napon belüli megfizetésére. A L. utónevű gyermek tartására 2019. szeptember 1-től kezdődően havi 80.000 forint határozott összegű gyermektartásdíj, valamint 2022. február 1-től kezdődően a félévenként megállapított alapítványnak fizetendő tandíj felének megfizetésére kötelezte az alperest. Megállapította, hogy 2019. szeptember 1-től 2021. november 30-ig 540.000 forint gyermektartásdíj hátraléka keletkezett és kötelezte 30 napon belüli megfizetésére. Ezt meghaladóan a keresetet és a viszontkeresetet elutasította.

[14] Az elsőfokú bíróság elsődlegesen a viszontkereset megalapozottságára folytatta le a bizonyítási eljárást. Megállapította, hogy Á. 2018. szeptember 19-én nagykorú lett és 2019. szeptemberében kezdte meg az életpályára felkészítő tanulmányait, amellyel egyidejűleg a

szakmai gyakorlat megszerzése érdekében duális képzésen munkát végzett. A munkavégzése után a munkáltató 2020. július végéig havi 104.000 forint munkabért utalt át részére.

[15] A viszontkereset alaptalan: a nagykorú gyermek tartásának jogalapja változatlanul fennáll, mert Á. az életpályára felkészítő felsőfokú tanulmányai folytatására tekintettel a tartásra rászorul [Ptk. 4:220. § (1) – (2) bekezdés]. 2020 júliusától nem rendelkezik saját jövedelemmel, jelentős értékű ingó és ingatlan vagyona nincs. A gyermek felsőfokú tanulmányai alatt, tanulmányai mellett vállalt munkát, önmagában a munkavégzése – tekintettel annak átmeneti jellegére – a tartásdíj fizetési kötelezettség megszüntetését nem alapozza meg. A munkával szerzett keresményének összege nem eredményezheti a tartási kötelezettség megszüntetését, a felsőfokú tanulmányok mellett folytatott munkavégzése folytán nem kerülhet hátrányosabb helyzetbe. Az alperes a viszontkeresete ellenére is folyamatosan teljesítette a tartásdíjat, zsebpénzt adott a gyermeknek, időszakosan ruhaneműt is vásárolt a részére, fizette az egyetemi önköltség rá jutó részét. Ebből pedig alappal vonható le az a következtetés, hogy a megszüntetés iránti kérelmét maga sem tartotta megalapozottnak.

[16] Az elsőfokú bíróság az eltérő jogcím (gyermektartásdíj helyett rokонтartás) miatt a nagyobb gyermeknél a Ptk. 4:210. § (1) bekezdésében foglaltakat nem vizsgálta. A felperes keresetében foglaltakat bizonyítottanak ítélte és megállapította, hogy az indokolt szükségletek havi pénzbeli ellenértéke nagyságrendileg 200.000 forint, ehhez képest a kért 80.000 forint – az alperes nem vitatott teljesítőképességére tekintettel – nem eltűlzott.

[17] A viszontkereset elutasítását és az Á.ra vonatkozó rokонтartás mértékének meghatározását követően elsődlegesen az vizsgálendő, hogy L.t illetően a tartás mértékének megváltoztatása iránti kereset jogalapja fennáll-e [Ptk. 4:210. § (1) bekezdés].

[18] Az elsőfokú bíróság a körülményváltozás vizsgálatánál abból indult ki, hogy a Kúria az egyezség megkötésétől a jogerős ítélet meghozataláig bekövetkezett körülményváltozásokat bírálta el, tehát a felperes által 2019-ben indított tartás mértékének megváltoztatása iránti perben a Budapest Környéki Törvényszék jogerős ítéletének meghozatalától, azaz 2016. június 30-tól bekövetkezett körülményváltozásokat és érdeksérelemet kell vizsgálni.

[19] A peradatok mérlegelésével arra a jogkövetkeztetésre jutott, hogy a felperes a törvényi kettős feltételt bizonyította. A gyermek életkorának változása miatt nyilvánvalóan emelkedtek a szükségletek és ezzel összefüggésben azok pénzbeli ellenértéke. 2016 júniusában L. általános iskolás volt, jelenleg középiskolás, a jelen ügy ítélethozataláig eltelt idő (öt év) önmagában megalapozza a körülményváltozás bizonyítottságát.

[20] A gyermektartás mértékének meghatározásánál a Ptk. 4:218. § (2) bekezdésében rögzített szempontrendszer az irányadó. A felperes a gyermek indokolt szükségletei pénzbeli ellenértékének körében bizonyította a havi 200.000 forint kiadást, az általa kért havi 80.000 forint, továbbá az alapítványi költség fele az alperes teljesítőképességére is figyelemmel indokolt és megalapozott.

[21] Az alperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érintette, fellebbezett rendelkezését részben megváltoztatta és az elsőfokú bíróság által meghatározott rokontartás mértékét változatlanul hagyva a kezdő időpontot 2020. augusztus 1-re módosította. Megállapította, hogy a 2020. augusztus 1-től 2022. április 30-ig terjedő időszakra az alperes teljesítései beszámításával 172.000 forint túlfizetés keletkezett, amelyet az alperes a folyó havi gyermektartásdíjba jogosult beszámítani. Ezt meghaladóan az elsőfokú bíróság ítéletének fellebbezett rendelkezéseit helybenhagyta.

[22] Az elsőfokú bíróság a tényállást alapvetően helyesen állapította meg, döntése Á. tartásdíja felemelésének kezdő időpontjára és ezzel összefüggésben a hátralékra vonatkozó rendelkezések kivételével érdemben megalapozott.

[23] Helytállóan foglalt állást az elsőfokú bíróság abban, hogy a Budapest Környéki Törvényszék jogerős ítéletének meghozatalától, azaz 2016. június 30-tól kell vizsgálni a körülményváltozások bekövetkeztét, mivel a Kúria a döntését a jogerős ítélet meghozatalának időpontjában fennálló körülményekre alapította. A Kúria a hivatkozott ítéletben kitért arra, hogy az egyezség megkötése és a jogerős ítélet meghozatala között eltelt időszakban az egyezségekre alapított tartás alapjaiban körülményváltozás történt, a kereset elutasítását az indokolt szükségleteknek az alperes által fizetett gyermektartásdíj fedezésével indokolta.

[24] A jelen jogvitában tehát abból kellett kiindulni, hogy az indokolt szükségletek köre és azok pénzbeli ellenértéke változott-e olyan mértékben, amely miatt a 2012-ben megkötött egyezségben megállapított tartásdíj változatlan teljesítése a felperes lényeges jogi érdekét sérti.

[25] A másodfokú bíróság módosította a gyermekek indokolt havi szükségleteinek pénzbeli ellenértékét. L. esetében a peradatok értékelésével arra az álláspontra jutott, hogy az havi 170.000 forintban határozható meg. Az alperes által fizetett 60.000 forint gyermektartásdíj – a családtámogatások levonásával is a kb. 140.000 forint összegű – szükséglet kielégítéséhez nem nyújt elegendő fedezetet, 2019. évre a gyermek szükségletei olyan mértékben emelkedtek meg, amely a tartás összegének változatlan hagyása mellett a felperes lényeges jogi érdekét sérti.

[26] A kereset jogalapját [Ptk. 4:210. § (1) bekezdés] a felperes bizonyította, az összecszerúséget a Ptk. 4:218. § (2) bekezdésében felsorolt szempontok alapján kell meghatározni. A másodfokú bíróság pontosította a szülők jövedelmét: a keresetlevél benyújtását megelőző évben a felperes nettó jövedelme kb. 553.000 forint, az alperesé kb. 680.000 forint volt.

[27] A másodfokú bíróság álláspontja szerint a kislány havi indokolt szükséglete a per kezdetére is elérte a 170.000 forintot és a per időtartama alatt tovább emelkedett. A gyermek indokolt szükséglete a jogerős ítélet meghozatalakor elérte a havi 180-190.000 forintot. A családi adókedvezmény és a családi pótlék levonása után tehát a 170.000 forint indokolt szükséglet szülőkre háruló pénzbeli ellenértéke esetén ez 146.300 forint, míg 185.000 esetben 161.300 forint. Az egyezségben megállapított 60.000 forint összeg jóval

alacsonyabb, mint a szülők által kielégítendő szükségletek fele, ebből következően a felperes keresete annak havi 20.000 forinttal való felemelésére megalapozott volt.

[28] Á. tekintetében a másodfokú bíróság megállapította, hogy a gyermek indokolt szükségleteinek pénzbeli ellenértéke havi 168.000 forintot tett ki, szükségletei pedig a per során nem csökkentek, hanem növekedtek. Á. után 2019 októberétől nem járt családi pótlék, családi adókedvezmény. A peradatok alapján tény, hogy Á. 2019. szeptember 1. és 2020. július 31. között a duális képzés keretében havi 104.000 forint nettó jövedelemben részesült. Jövedelme azonban nem volt elegendő indokolt szükségletei pénzbeli ellenértékének kielégítésére, ezért továbbra is tartásra szorul. Az alperes tehát nem kérhette alappal a tartási kötelezettség megszüntetését a rászorultság hiányára hivatkozással a Ptk. 4:211. § (1) bekezdése alapján.

[29] A tartásdíj megszüntetése iránti viszontkereset-levélben a polgári perrendtartásról szóló 2016. CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) alapján meg kell jelölni az érvényesíteni kívánt jogot [Pp. 170. § (2) bekezdés b) pont]. Az alperes a munkaviszony fennállása alatti időtartamra nem tüntette fel érvényesíteni kívánt jogként a tartási kötelezettsége mértékének megváltoztatását [Ptk. 4:210. § (1) bekezdés]. Az érdemi döntés nem terjedhet túl a kereseti kérelmen, ellenkérelmen [Pp. 342. § (1) bekezdés], ezért a fellebbezési eljárásban a rászoruló nagykorú gyermeknél a saját jövedelmére figyelemmel a tartás mértéke megváltoztatásának (csökkentésének) nem volt helye.

[30] A másodfokú bíróság egyetértett az elsőfokú bírósággal abban is, hogy Á. tekintetében is indokolt a tartás mértékének felemelése, az emelt összegű tartásdíj megállapítása azonban 2020. augusztus 1-től alapos.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

[31] A jogerős ítélet ellen az alperes nyújtott be felülvizsgálati kérelmet. Elsődlegesen azt kérte, hogy a Kúria a jogerős ítéletet az elsőfokú bíróság ítéletére is kiterjedően helyezze hatályon kívül és az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatva a felperes keresetét utasítsa el. Másodlagosan azt kérte, hogy a Kúria a jogerős ítéletet változtassa meg, Á. után a gyermektartásdíj fizetési kötelezettséget 2019. szeptember 1. és 2020. július 30. közötti időtartamra szüntesse meg, és a kifizetett 660.000 forint gyermektartásdíj egyösszegű visszafizetésére kamatokkal együtt kötelezze a felperest.

[32] A jogerős ítélet jogszabálysértő voltát a Ptk. 4:210. § (1) bekezdése, 4:211. § (1) és (2) bekezdése, 4:218. § (2) bekezdése, 4:221. §-a, 6:59. § (2) bekezdése, 6:519. §-a, a Pp. 170. § (2) bekezdése, 176. § (1) bekezdése, 279. § (1) bekezdése, 369. § (3) bekezdés a)-d) pontja, továbbá 371. § (1) bekezdés d) pontja megsértésére alapította.

[33] Felülvizsgálati érvelése szerint a körülményváltozás a Kúria 2017. május 30-án meghozott és 2018. május 29-én kézbesített ítéletéhez kötődik: a gyermektartásdíj felemelésénél azt kell vizsgálni, hogy a körülmények a 2018. május 29. és 2019 szeptembere

közötti időszakban változtak-e. A felperes által körülményváltozásként feltüntetett B.-re költözés 2018-ban történt, az iskolai költségek felét még a kereset benyújtását megelőzően fizette. Ezen túlmenően azonban semmilyen körülményváltozás nem következett be. A költözéssel a gyermekek indokolt szükséglete önmagában nem emelkedik, a felperes ugyanis a korábbi eljárásban is B.-n vásárolt élelmiszerszámlát nyújtott be. A fentiek alapján a Ptk. 4:210. § (1) bekezdésében írt kettős konjunktív törvényi feltételből a másodfokú bíróság – az elsőfokú bíróság ítéletével egyezően – alaptalanul és tévesen minősítette bizonyítottnak a körülményváltozást.

[34] A jogerős ítélet sérti a Ptk. 4:218. § (2) bekezdését, mert a másodfokú bíróság tévesen állapította meg a gyermekek indokolt havi szükségletének pénzbeli ellenértékét: olyan költségeket számolt el, amiket a felperes nem érvényesített, illetve amelyek fel sem merültek. Az eljáró bíróságok nem tisztázták a felperes havi jövedelmi viszonyait, a gyermekek diákszámláiból pedig pontosan követhető, hogy mennyit költöttek élelmiszerre. Ezzel a jogerős ítélet súlyosan megsértette a Pp. 279. § (1) bekezdésében foglaltakat, mert a megemelkedett költségeket a felperes nem bizonyította.

[35] A viszontkereset elutasítása körében eljárásjogi jogszabálysértésre hivatkozott. Viszontkeresetét a Ptk. 4:211. § (1) és (2) bekezdésére alapította, érvényesíteni kívánt jogként ezt jelölte meg. Á. munkaviszonyáról nem kapott tájékoztatást, annak hiánya viszont az anyagi jog alapján a tartás megszüntetését vonja jogkövetkezményként maga után. A Ptk. 4:211. § (2) bekezdése ugyanis a tartás megszüntetésének követelhetőségét tartalmazza, ha a körülmények megváltoztatása folytán a tartási kötelezettség alapjául szolgáló feltételek nem állnak fenn vagy a jogosult elmulasztotta a bejelentési kötelezettséget. Ebből viszont az következik, hogy nincs jelentősége a jogerős ítélet által hivatkozott Ptk. 4:210. § (1) bekezdésében foglaltaknak, hiszen a Ptk. 4:211. § (2) bekezdése már rögzíti a körülményváltozás törvényi feltételét, amire alapítva a tartás megszüntetését lehet kérni. A Ptk. 4:210. § (1) bekezdése a tartás mértékének megváltoztatására vonatkozik, nem pedig a tartási kötelezettség megszüntetésére. Az alperes utalt arra is, hogy a viszontkereset tartalmi elemeit az elsőfokú bíróságnak kellett vizsgálnia, és az elsőfokú bíróság azt érdemben elbírált. A másodfokú bíróság az érvényesíteni kívánt jog megjelölése hiányára hivatkozott, ezt azonban csak az elsőfokú bíróság tehette volna meg, aki az érdemi eljárást lefolytatta.

[36] Az elsőfokú bíróság súlyos törvénysértést követett el, amikor a Ptk. 4:221. §-a alapján nem vette figyelembe az önálló jövedelemmel rendelkező nagykorú gyermek jövedelmét a tartásdíj mértékének meghatározásánál. Ebből viszont az következik, hogy a felperesnek fizetett havi 60.000 forint tartásdíjat a felperesnek vissza kell fizetnie, a gyermek havi 104.000 forint jövedelme ugyanis magasabb, mint a felperes által megjelölt 80.000 forint tartásdíj. A másodfokú bíróság alaptalanul hivatkozott arra is, hogy a gyermek indokolt szükséglete ebben az időben 168.000 forint volt, amely meghaladta a saját jövedelmét. A felperes mulasztása folytán a szerződésen kívüli kártérítés szabályai szerint felel [Ptk. 6:519. §].

[37] A felperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában való fenntartását indítványozta. Az alperes tévesen indul ki a körülményváltozások vizsgálatának kezdő időpontjából, mert az nyilvánvalóan a jogerős ítélet időpontjától, illetve az egyezség megkötésének időpontjától vizsgálandó. Ebből viszont az következik, hogy a körülményekben igenis lényeges változások következtek be. Salgótarjánból B.-re költöztek,

az elmúlt tíz évben a gyermekek felnőttek, igényeik, szükségleteik nőttek, az árak drasztikusan megemelkedtek és minden sokkal többbe kerül B.-n, mint 2012-ben vagy 2016 februárjában S.-ban. Nincs olyan kellő előrelátás, amely ilyen hosszú távra fel tudná mérni az indokolt költségeket. A költségek emelkedését ugyanis nem önmagában az okozta, hogy B.-re költöztek, hanem az, hogy a kislány óvodásból 15 éves kamaszlány lett, a fiú pedig 11 éves kifiúból 22 éves felnőtt férfi. Ez pedig már önmagában is jelentősen megemeli az indokolt költségeket.

[38] Nem felel meg a valóságnak az, hogy a bíróság tévesen állapította meg az indokolt szükségletek pénzbeli ellenértékét. A másodfokú bíróság részletesen levezette, hogy mely kiadásokat talált indokoltnak és megfelelően határozta meg az indokolt szükségletek pénzbeli ellenértékének havi mértékét.

[39] A másodfokú bíróság helytálló jogértelmezéssel jutott arra a következtetésére, hogy Á. duális képzéssel érintett 11 hónapban elért 104.000 forint havi jövedelme nem volt elegendő szükségletei teljes körű kielégítésére, így tartásra szorult. Az alperes ezért alaptalanul kérte a tartási kötelezettsége megszüntetését a rászorultság hiányára hivatkozással a Ptk. 4:211. §-a alapján. Miután pedig a tartásdíj mértékének csökkentésére nem terjesztett elő keresetet, a másodfokú bíróság erről nem is rendelkezhetett.

[40] Az alperes valótlanul állította a tájékoztatás hiányát is. A kezdettől fogva tudta, hogy Á. az egyetem mellett dolgozik. Ez volt a gyermek első munkahelye, az alperessel napi kapcsolatban volt, mindennap beszéltek, hétvégén pedig találkoztak. Az alperes tehát tudott a munkabérről, de ugyanúgy fizette tovább folyamatosan a gyermektartásdíjat. Egyrészt mert ez nem jelentett neki anyagi problémát teljesítőképessége miatt, másrészt pedig a 104.000 forint havi jövedelem a nagykorú gyermek tartására nyilvánvalóan nem volt elegendő.

A Kúria döntése és jogi indokai

[41] A Kúria a jogerős ítéletet a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálta felül.

[42] A felülvizsgálati kérelemben meg kell jelölni azt az ítéletet, amely ellen a felülvizsgálati kérelem irányul; a jogszabálysértés pontos megnevezésével, a jogszabályhely megjelölésével azt az eljárási, illetve anyagi jogi szabálysértést, amely az ügy érdemi elbírálására kihatott; annak indokait, hogy a fél az új határozat hozatalát vagy a határozat hatályon kívül helyezését milyen okból kívánja; továbbá határozott kérelmet arra, hogy a kérelmező milyen tartalmú döntés meghozatalát kívánja [Pp. 413. § (1) bekezdés a), b) és d) pont].

[43] A felülvizsgálati kérelem tartalmi kellékeinek lényeges jogi jellegzetessége a közöttük kimutatható szoros logikai és perjogi kapcsolat fennállása. A törvény előírásából ugyanis okszerűen következik, hogy a tartalmi elemek között olyan összefüggésnek kell fennállnia, miszerint a jogszabálysértés és a megsértett jogszabályhely megjelölésének, valamint a fél ezzel összefüggő jogi érvelésének egy és ugyanazon jogszabálysértéshez kell

kapcsolódniuk, mert csak együttesen alkalmasak arra, hogy kijelöljék a rendkívül perorvoslati eljárás formai és tartalmi kereteit. A Kúria állást foglalt abban, hogy a hivatkozott jogszabálysértés és a jogerős ítélet indokolása közötti összefüggés hiányán túl, a jogvitában nem irányadó, nem adekvát és a fél által is indokolás nélkül hivatkozott jogszabályhelyek alapján a jogerős ítélet felülvizsgálata mellőzendő (Kúria Pfv.V.21.013/2021/19. számú ítélet, megjelent BH 2022.239.).

[44] Az alperes megsértett jogszabályhelyként feltüntette a Ptk. 6:59. § (2) bekezdését. Az adott ügyben az eljáró bíróságok ezt a jogszabályhelyet nem alkalmazták, és az alperes nem is fejtette ki a felülvizsgálati kérelmében, hogy ezzel összefüggésben milyen jogszabálysértést valósítottak meg. A Kúria ezért a Ptk. 6:59. § (2) bekezdés megsértését érdemben nem vizsgálta.

[45] Az érdemben elbírálandó felülvizsgálati kérelem megalapozatlan. A Kúria elfogadta a jogerős ítélet jogkövetkeztetését, az indokolást az alábbiakkal egészíti ki.

[46] Tévesen hivatkozik az alperes arra, hogy a körülményváltozást a Kúria ítéletének meghozatala, vagy kézbesítése időpontja után kell vizsgálni (2017. május 30. vagy a 2018. május 29.). A Kúria döntésekor hatályos polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (rég. Pp.) 275. § (1) bekezdése második mondatának megfelelően a Kúria a rendelkezésre álló iratok alapján döntött. Ebből pedig okszerűen következik, hogy a körülményváltozásokat nem a Kúria ítéletének meghozatalától vagy kézbesítésétől kell vizsgálni, hanem a jogerős ítélet meghozatalától, mivel az addig rendelkezésre álló peradatokat bírálta el a Kúria.

[47] Az eljáró bíróságok egyezően foglaltak állást abban, hogy a felperes a Ptk. 4:210. § (1) bekezdésében foglalt kettős konjunktív feltétel fennállását mindkét gyermek tartását illetően bizonyította [Pp. 279. § (1) bekezdés].

[48] Következtes a Kúria ítélkezési gyakorlata abban, hogy a tényállás megállapításának módjára vonatkozó és az ügy érdemi elbírálására is kihatással levő eljárásjogi jogszabálysértés hiányában a szabad bírói mérlegelés felülvizsgálati eljárás keretében való felülmérlegelésének és a bizonyítékok újraértékelésének nincs helye (Legfelsőbb Bíróság Pfv.21.680/2006. megjelent EBH 2006.1526.). Nem minősül jogszabálysértőnek a bizonyítékok mérlegelése, ha azt egyes peradatok alátámasztják. A felülvizsgálati eljárás nem ad alapot a bizonyítékok felülmérlegelésére, ha egyes bizonyítékokból eltérő jogkövetkeztetés is levonható, csak az minősíthető nyilvánvalóan okszerűtlen következtetésnek, amikor a bizonyítékokból csak egyfajta, a felülvizsgálattal támadott határozattól eltérő következtetésre lehet jutni (Kúria Pfv.21.474/2011. megjelent: BH 2013.119.) A felülvizsgálati eljárás rendkívüli perorvoslati jellegéből következően a mérlegeléssel meghozott döntés felülmérlegelésére tehát a kivételes körülmények hiányában nem kerülhet sor.

[49] A másodfokú bíróság a tartás megváltoztatása iránti eljárási rendnek megfelelően először a körülmények lényeges változását és az érdek érvényesülését vizsgálta [Ptk. 4:210. § (1) bekezdés]. A peradatok helyes mérlegelésével jutott – az elsőfokú bírósággal egyezően – arra a jogkövetkeztetésre, hogy a felperes a rá rótt bizonyítási kötelezettségnek [Pp. 265. § (1) bekezdés] eleget tett: bizonyította a tartás alapjául szolgáló körülmények lényeges változását és a jogi érdeket. Az alperes alaptalanul sérelmezte a körülményváltozás bizonyítottsága

hiányát. Az előzményi jogerős ítélet meghozatalától a jelen ítélet meghozataláig eltelt idő alatt a gyermekek életkorának – és ezzel összefüggésben az élethelyzetüknek – a megváltozása (középiskola, felsőfokú tanulmányok, különórák stb.) önmagában megalapozza az anyagi jogi feltételek fennállását. A körülményváltozás ugyanis objektív peradat: a Ptk. 4:210. § (1) bekezdésében foglaltak (a megváltoztatás jogalapja) bizonyítottsága kizárólag annyit jelent, hogy megnyílik a jogi lehetőség a tartás mértékének újbóli meghatározására.

[50] A jogalap bizonyítását követően a tartás mértéke megváltoztatásának megalapozottságát kell bizonyítani, amelyre a Ptk. 4:218. § (2) bekezdésében előírt anyagi jogi szempontok az irányadók. A bíróság a szempontrendszer vizsgálata eredményeként is juthat arra a jogkövetkeztetésre, hogy a szerződésben, vagy ítéletben meghatározott tartás mértékének megváltoztatása megalapozatlan, ebben az esetben a keresetet elutasítja. A Ptk. 4:210. § (1) bekezdésében foglaltak bizonyítottsága ugyanis nem eredményezi automatikusan a keresetnek részben vagy egészében való helytadást.

[51] A másodfokú bíróság az anyagi jogi szempontrendszernek megfelelően, a kialakult gyakorlat alapján vezette le a tartás mértékének meghatározását (Kúria Pfv.20.322/2018/4., Kúria Pfv.20.196/2018/9): megállapította a gyermekek indokolt szükségletei pénzbeli ellenértékét és a peradatok helytálló mérlegelésével jutott arra a jogkövetkeztetésre, hogy a tartás perbeli szerződésben (egyezségben) meghatározott mértéke nem fedezi az indokolt szükségletek pénzbeli ellenértékét. Az alperes által teljesített tartásdíj a gyermekek tartását – a kiskorú gyermeket gondozó szülő természetbeni tartásának értékelésével – részben fedezi, ami a felperes számára aránytalan teherviselést jelent.

[52] Az alperes általánosságban hivatkozott az indokolt szükségletek téves meghatározására, a konkrétumok hiányában állítása érdemi vizsgálatra alkalmatlan. A Kúria rámutat arra is, hogy a következetes ítélkezési gyakorlat alapján a gyermek indokolt szükséglete nem szűkíthető le szűkös tartásra [Ptk. 4: 218. § (3) bekezdés] és a (kiskorút) gondozó szülő nem köteles kiadásait számlákkal igazolni (Kúria Pfv.20.330/2020/4., Pfv.20.843/2020/5.).

[53] Tévesen állította az alperes, hogy a felperes havi jövedelme nem tisztázott, mert a másodfokú bíróság a tényállást ebben a körben pontosította (jogerős ítélet [70-71] pontjai).

[54] A fentiek alapján a felperes elsődleges felülvizsgálati kérelme alaptalan: a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését eredményező anyagi jogi, illetve eljárásjogi jogszabálysértés nem állapítható meg.

[55] Nem alapos a másodlagos felülvizsgálati kérelem sem.

[56] Az alperes másodlagos felülvizsgálati kérelmében a viszontkeresete elutasítását sérelmezte. Érvelése lényegében arra irányult, hogy a Ptk. 4:211. § (2) bekezdése alapján alappal kérte fizetési kötelezettsége megszüntetését, mert a felperes nem értesítette a gyermek munkaviszonyáról és jövedelméről, holott a nagyságára (104.000 forint) tekintettel a tartásra való rászorultsága megszűnt. A felperes a mulasztása folytán pedig köteles a kártérítés szabályainak megfelelően a teljesített tartás megfizetésére.

[57] A házasságról, a családról és gyámságról szóló 1952. évi IV. törvény (Csjt.) a nagykorú (munkaképes) gyermek tartását a rokontartás közös szabályai alatt a szükséges tanulmányok miatti rászorultsághoz [Csjt. 60. § (2) bekezdés], a megszüntetését az alapjául szolgáló körülmények lényeges változásához kötötte [Csjt. 69. § (1) bekezdés]. Az anyagi jog abból indult ki, hogy a különélő szülő a gyermeke életkörülményeit ismeri, azaz tudja, hogy befejezte-e a szükséges tanulmányait vagy egyéb okból nem szorul a tartásra. Előfordult azonban az a helyzet, hogy a nagykorú gyermekről információval nem rendelkező kötelezett hónapokkal vagy évekkel később szerzett tudomást a tartásra való rászorultság megszűnéséről, holott a tartást folyamatosan teljesítette. A kifizetett tartást pedig nem lehetett visszakövetelni, ha a tartásdíjat felvevő bizonyította, hogy a rászorultság ugyan megszűnt, de azt a nagykorú gyermek létfenntartására fordította (pl. a gyermek nem tanult, de munkaviszonyban sem állt).

[58] A Ptk. a fenti helyzetet a Ptk. 4:211. § (1) és (2) bekezdésében a rokontartás közös szabályai között rendezte. Az (1) bekezdés a jogosult felelősségét szabályozza: a rászorultság megszűnéséről bejelentési és értesítési kötelezettsége áll fenn. Mulasztása szigorú jogkövetkezményt von maga után: a szerződésen kívüli kárfelelősség alapján felel a bekövetkeztetett kárért, a jogalap nélkül teljesített tartásért. A (2) bekezdés a kötelezett eljárási lehetőségét tartalmazza: a megszüntetés iránti kérelmét alapíthatja a tartás alapjául szolgáló feltételek fennállásának hiányára, illetve az (1) bekezdésben előírt kötelezettség elmulasztására. A Ptk. 4:211. §-a tehát a jogkövetkezményt a jogviszony két oldaláról határozza meg: a tartásdíjat megkapó személy kötelezettségét definiálja és a mulasztása szankciójaként a kártérítés szabályai alapján felelős az okozott kárért; a kötelezett joga pedig az, hogy – a körülmények lényeges változását meghaladóan – a mulasztásra alapítottan is kérheti a tartási kötelezettsége megszüntetését (egyben a teljesített tartásdíjat kártérítés jogcímén visszakövetelheti).

[59] A kötelezettnek a mulasztás miatt megnyíló, a tartási kötelezettsége megszüntetésére irányuló jogi lehetősége azonban nem szűkíthető le kizárólag a bejelentési (értesítési) kötelezettség bizonyítására. A (2) bekezdés második fordulata az (1) bekezdéssel együtt értelmezendő: a kötelezett az (1) bekezdésre alapítottan akkor kérheti a tartási kötelezettsége megszüntetését, ha annak két törvényi feltétele együttesen fennáll: a tartásdíjat kapó személy őt (és a bíróságot) nem tájékoztatta és a jogosult tartásra való rászorultsága megszűnt. Önmagában tehát a bejelentési és értesítési kötelezettség (amely a rászorultság megszűnésére vonatkozik) elmulasztása nem vonja maga után automatikusan a tartási kötelezettség megszűnését, azt megszüntetni csak akkor lehet, ha a rászorultság törvényi feltétele sem áll fenn. A kettős feltétel bizonyítási kötelezettsége az arra hivatkozó kötelezettet terheli [Pp. 265. § (1) bekezdés].

[60] A bejelentési és értesítési kötelezettség megsértése tényhelyzeti bizonyítás: a tartásdíjat felvevő személy a bíróságnak bejelentést tett-e és ezzel egyidejűleg a kötelezettet értesítette-e vagy sem. Alaptalanul érvelt tehát a felperes azzal, hogy az alperest a gyermek (jogosult) tájékoztatta; az anyagi jog azt annak a személynek a kötelezettségeként írja elő, akinek a kezéhez a tartásdíjat folyósítják.

[61] Más a helyzet a rászorultság megszűnésének bizonyítása körében. A családjogi ítélkezési gyakorlat a szülőtartás körében a rászorultság jogi tartalmában egyrészt az objektív

tényhelyzetet (jövedelem, lakhatási körülmények, egyéb anyagi viszonyok), másrészt a rászorultság és a jogosult szubjektív közreműködése közötti ok-okozati összefüggést (önhiba) értékelte (Kúria Pfv.20.382/2018/6.).

[62] A rászorultság megszűnése egyértelműen megállapítható abban a helyzetben, amikor a továbbtanuló nagykorú gyermek a szükséges tanulmányait befejezi (tartásra ugyanis csak a tanulmányai folytatása alatt jogosult), illetve a szülő tartási kötelezettsége megszűnik (a nagykorú gyermek pl. házasságot köt).

[63] A továbbtanuló nagykorú gyermek esetén a rászorultság a jogintézmény céljával (a szükséges tanulmányok folytatása) összhangban szűken – a szülőtartással analóg tényhelyzetként – vizsgálendő: a gyermek munkavégzése alapján vagy egyéb tevékenysége eredményeként kapott jövedelme (egyéb bevétele pl. ingatlanvagyonra haszna) olyan mértékű-e, amely elegendő az indokolt szükségletei pénzbeli ellenértéke kielégítésére. A nagykorúnál a rászorultság körében az önhiba nem értékelhető: az önhiba (a szükséges tanulmányok indokolt időn belüli folyamatos folytatása [Ptk. 4:220. § (1) és (2) bekezdés] hiánya) a tartási kötelezettség megszüntetése körében a tartás alapjául szolgáló körülmények megváltozásaként [Ptk. 4:211. § (2) bekezdés] vehető figyelembe.

[64] A jelen ügyben a felperes álláspontja szerint a rászorultság nem szűnt meg, ezért nem tartotta szükségesnek a bejelentést, illetve az alperes értesítését.

[65] A felperes érvelése téves. A rászorultság megszűnése, vagy fennállása nem a tartást kapó személy szubjektív megítélése, az – vita esetén – a bíróság diszkrecionális jogkörébe tartozik, az adott ügy konkrét peradatai alapján meghozott mérlegelési döntése.

[66] A fentiekből következően az első- és a másodfokú bíróság helytállóan vizsgálta a rászorultság fennállását, a felperes ugyanis nem vitatta a bejelentési és értesítési kötelezettsége elmulasztását.

[67] A jelen jogvitában az a speciális eset állt fenn, hogy a nagykorú gyermek a tanulmányai [Ptk. 4:220. § (2) bekezdés] folyamatos folytatása mellett meghatározott időszakban dolgozott és állandó jövedelemre tett szert. Ilyen helyzet előfordulhat akkor is, ha a továbbtanuló nagykorú gyermek a tanulmányai folytatását rövidebb időtartamra különböző okok miatt félbeszakítja és ebben az időtartamban jövedelemre tesz szert. A folyamatosság követelménye megállapítható, azonban a rászorultság átmeneti jelleggel (a jövedelem nagyságától függően) szűnik meg. A jogvitában az alperes éppen ilyen, átmeneti időszakra vonatkozóan kérte a tartási kötelezettsége megszüntetését: érvelése szerint a gyermek tizenegy hónapon keresztül fennálló havi 104.000 forint jövedelme miatt a rászorultsága megszűnt.

[68] A tartási kötelezettség meghatározott időtartamra való megszüntetése (szünetelése) az anyagi jogból nem vezethető le.

[69] A Ptk. 4:211. §-a nem rendelkezik a tartásdíj fizetési kötelezettség átmeneti (időszakos) megszüntethetőségéről (szüneteléséről). Ebből viszont az következik, hogy a

tartásdíj fizetési kötelezettséget az (1) bekezdésben foglalt kettős konjunktív feltétel (a tájékoztatási kötelezettség elmulasztása és a rászorultság hiánya) bizonyítottsága esetén meg kell szüntetni, és ha a gyermek a tartásra újra rászorul (folytatja a tanulmányait vagy a tanulmányok folytatása alatt megszűnik a jövedelme) ismételten – keresetlevél előterjesztésével – kérhető. Az anyagi jogi rendelkezés hiányában a bíróság a tartásdíj fizetési kötelezettséget egy meghatározott időtartamra nem szüntetheti meg (ahogy a jelen perbeli esetben ezt az alperes kéri), a tartásdíj fizetési kötelezettséget a feltételek bizonyítottsága esetén meg kell szüntetni, vagy az erre vonatkozó keresetet el kell utasítani. A tartás teljesítésének határozott időtartamban való meghatározása [Ptk. 4:209. § (2) bekezdés] a tartási kötelezettség megszüntetése esetére nem alkalmazható. Nincs jogi akadálya azonban annak, hogy a szülők peren kívüli, illetve perbeli szerződéssel (egyezséggel) erre az átmeneti időtartamra megállapodjanak (a tartást kapó személy erre az átmeneti időszakra nem tart igényt a tartásdíjra, illetve a megállapított tartásdíjnál alacsonyabb összegben állapodnak meg).

[70] A jelen jogvitában az eljáró bíróságok egyezően, a rászorultság fennállására alapítottnak utasították el az alperes viszontkeresetét. Az alperes tévesen hivatkozik a jogerős ítélet jogszabálysértő voltára: a másodfokú bíróság kizárólag azt fejtette ki, hogy a jogcímet meghatározó jogszabályhelyet vizsgálta és a tartás mértékének módosítását tartalmazó jogcím [Ptk. 4:210. § (1) bekezdés] megjelölésének hiányában nem vizsgálhatta, hogy a tartásdíj 60.000 forint mértéke – a gyermek jövedelmére tekintettel – megváltoztatható-e. A másodfokú bíróság helytállóan állapította meg, hogy az alperes erre irányuló viszontkeresete hiányában nincs eljárásjogi lehetőség a tartás mértékének leszállítására. A jogerős ítélet nem sérti a Pp. 170. § (2) bekezdését, 176. § (1) bekezdését, 369. § (3) bekezdés a) és c) és pontját, és a 371. § (1) bekezdés d) pontját, mert a másodfokú bíróság az alperes erre irányuló viszontkeresetének hiányában nem rendelkezhetett a tartás mértékének leszállításáról.

[71] A fentiek alapján a jogerős ítélet sem anyagi jogi, sem eljárásjogi jogszabályhelyet nem sértett, ezért azt a Kúria Pp. 424. § (1) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

[72] A Kúria a jogerős ítéletet tárgyaláson kívül bírálta el.

[73] Az alperes felülvizsgálati kérelme nem vezetett eredményre. A felperes jogi képviselő nélkül járt el, ezért a Kúria az alperes felülvizsgálati eljárási költségben való marasztalását mellőzte.

[74] A Kúria az alperest a Pp. 83. § (1) bekezdése alapján – pervesztességére tekintettel – az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 50. § (1) bekezdése alapján kötelezte a meg nem fizetett felülvizsgálati eljárási illeték megfizetésére.

Budapest, 2022. november 15.

Nyíróné dr. Kiss Ildikó s.k. a tanács elnöke, dr. Kövesné dr. Kósa Zsuzsanna s.k. előadó bíró,
dr. Darákné dr. Nagy Szilvia s.k. bíró

A kiadmány hitelével: